

САБАҚТЫҢ ТАҚЫРЫБЫ:

РУХАНИ ЖАҢҒЫРУ. ЛАТЫН ГРАФИКАЛЫ ҚАЗАҚ ӘЛПЫИ ЕРЕЖЕЛЕРІ

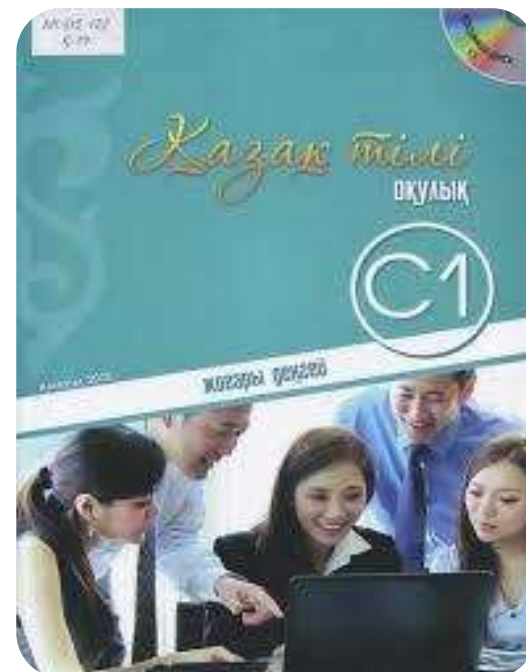

ОҚЫТУШЫ:
Ж.К.СМАГУЛОВА

САБАҚТЫҢ МАҚСАТЫ:

- Аталған тақырып бойынша мәлімет беру;
- Мемлекеттік тілдің қолданыс аясын кеңейту, мәртебесі мен маңызын насихаттау;
- Тыңдаушылардың сөздік қорларын дамыту.

Тапсырмалар орындайық!

ТАРИХИ ОҚИҒАНЫҢ МЕРЗІМІН КӨРСЕТІҢІЗ.

Қазақстанның рухани жаңғыруы	Тарихи оқиғалар	Мерзімі
Бірінші жаңғыру	КСРО құрамынан шығып, тәуелсіз мемлекет ретінде өз жолымызды бастадық.	 Ж.
Екінші жаңғыру	«Қазақстан-2030» стратегиясы қабылданды.	 Ж.
	Жаңа Елорда – Астана салынды.	
Үшінші жаңғыру	Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» мақаласы жарияланды.	 Ж.

КӨП НҮКТЕНІҢ ОРНЫНА ТИІСТІ СӨЗДІ ҚОЙЫҢЫЗ.

«Рухани жаңғыруды» жүзеге асырудағы басым бағыттардың бірі – Қазақстанның жерлерінің географиясын әзірлеу. Бұл ең алдымен рухани құндылықтарымызды жаңғыртумен қатар, елдегі туризм кластерін зор әсерін тигізбек. Қазіргі таңда әр облыс өзінің киелі орындарыныңәзірлеп жатыр. Бұл жұмыстар аяқталғаннан кейін, республикалық деңгейде құрылған комиссия тағыөткізіп, нақты тізімді бекітеді.

«100 жаңа есім» жобасы Қазақстанның келбетін танытуға мүмкіндік береді. Бұл жоба жобасы өзінің батыры мен ақынын көрсеткісі келетін қалың тарапынан кең қолдау тапты.

ЕКІ БАҒАНДА ҰСЫНЫЛҒАН СӨЗДЕРДЕН СӨЗ ТІРКЕСІН ҚҰРАҢЫЗ.

1	рухани	жүргізу	
2	дербес	тәрбиелеу	
3	зерттеулер	жаңғыру	
4	аудандық	байқау	
5	ұлтжандылыққа	мемлекет	

ҚАТАР КЕЛГЕН ДАУЫССЫЗДАРДЫҢ ЕМЛЕСІ ТЧ, ДЖ, СТ, СТЬ, ИЙ, НГ ӘРІП ТІРКЕСТЕРІ БАР СӨЗДЕРДІҢ ЖАҢА ЕМЛЕСІ

ЕРЕЖЕ §86. -тч әріп тіркесімен аяқталатын сөздердегі **т** әрпі түсіріліп жазылады: skech, mach, skoch.

ЕРЕЖЕ §87. -дж әріп тіркесі бар сөздерде **д** әрпі түсіріліп, қосымшалар үндестік заңы бойынша жазылады: **jinsi (-niń, -si, -ge, -ler), jentlmen (-niń, -i, -ge, -der), menejer (-diń, -i, -ge, -ler), kolej (-diń, -i, -ge, -der).**

Бірақ **budjet, lodjy** болып жазылады.

BERILGEN SÓZDERDI EMLEGE SÁIKES JAŃA ÁLIPBIMEN JAZYŃYZ.
СКЕТЧ, МАТЧ, СКОТЧ, МЕНЕДЖЕР, ЛОДЖИЯ, ПИДЖАК,
ДЖИУ-ДЖИТСУ, БЮДЖЕТ, ДЖИП.

ЕРЕЖЕ §90. -ий-мен аяқталған сөздердің соңында бір ғана і әрпі жазылады: **kalı, alúminı, kafeterı.**

ЕРЕЖЕ §92. -ст, -сть әріп тіркестерімен біткен сөздердің соңғысы (лары) түсіріліп жазылады, қосымшалар үндестік заңына сәйкес жалғанады: **ekonomıs (-tin', -i, -ke, -ter), komýnis (-tin', -i, -ke, -ter), manıfes (-tin', -i, -ke, -ter), poves (-tin', -i, -ke, -ter).**

SÓZDERDI EKINSHI BAĞANĞA JAÑA ÁLIPBIMEN JAZYŇYZ.

журналист	
энциклопедист	
турист	
натрий	
магний	
реалий	

ЕРЕЖЕ §97. Сөз соңындағы **-нг** әріп тіркесі **ń** әрпімен жазылады, қосымшалар үндестік заңына сәйкес жалғанады: **boyıń** (-niń, -ge, -i, -der), **brıfıń** (-niń, -ge, -i, -der), **reitiń** (-niń, -ge, -i, -der).

Ескерту. Бір буынды сөздерде **нг** тіркесі жазылады: **ring, rang, sleng**.

МӘТІНДІ ОҚЫҢЫЗ

Рухани жаңғыру жолы — отансүйгіштік сезімді ояту Қазақстанның бірінші жаңғыруы КСРО құрамынан шығып, тәуелсіз мемлекет ретінде өз жолымызды бастаған кезде болды. Екінші жаңғыру «Қазақстан-2030» стратегиясының қабылдануымен және жаңа Елорда – Астананың салынуымен басталды. Үшінші жаңғыру Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» мақаласымен жалғасын табуда. Елбасы тапсырмасымен жүзеге асатын «Туған жер» бағдарламасы отансүйгіштік сезімді ояту арқылы рухани жаңғыруды ұсынады. Танымал тарихшы М. Қойгелдиев «Туған жер» бағдарламасын ауылдық жердегі мектептерде ұйымдастырудың тартымды жолын ұсынады. 86 V БӨЛІМ Мектептегі тарихшы мұғалімдер: «Бұл ауылда қандай зират бар? Жалпы ауыл қашан пайда болған? Негізін қалаған кімдер? Ауыл қандай жолдан өтті? Қандай мықты әулеттер бар? Олардың тарихы қалай жалғасты?» деген мәселелер төңірегінде зерттеулер жүргізуі керек. География пәні мұғалімдері: «Ауылдағы тау, төбе, өзен, көше қалай пайда болған? Бастауын қайдан алады, соңы қайдан тұйықталады?» деген сұрақтарға жауап іздейді. Тіл және әдебиет пәні ұстаздары: «Ол тау мен өзен не себепті бұлай аталады? Этимологиялық мәні қайда жатыр?» деген мәселені анықтайды.

Биология пәні оқытушылары: «Ауылда өсімдіктердің қанша түрі өседі, оның ішінде дәрілік шөптер бар ма, бұл өсімдіктер басқа аймақтарда кездесе ме?» деген сауалды зерттейді. Осы сауалдардың негізінде бүкіл ауылдар қатысатын аудандық байқау өткізіледі. Содан соң облыстық, ең соңында республикалық конкурс өтіп, нәтижесі жауапты министрлік басшысымен қорытындыланады. Елжандылыққа, ұлтжандылыққа тәрбиелеу осылай басталады. Сонда ел туралы түсінік осылай қалыптасады. Тарихшы ғалымның осы қарапайым ұсыныстарының өзі-ақ жергілікті жерде өлкетанушылық жұмыстарды ұйымдастыруға бағыт көрсетіп тұрғандай. Елбасы туған жердің тарихын тек мектепте оқытумен шектелмей, «Туған жер» бағдарламасын іске асыруға шенеуніктерді, кәсіпкерлерді, зиялы қауымды, жастарды жұмылдыруды тапсырды. Бұрын өлкетанушылық жұмыстар негізінен мектепке жүктеліп, жекелеген өлкетанушы адамдардың үлесіне тиген. Ал қазір Елбасы осындай маңызды іске бүкіл ел, барлық қауым болып қатысуға шақырып отыр.

(С. Дүйсен <http://history-state.kz>)

ҮЙ ТАПСЫРМАСЫ

**ЕРЕЖЕ бойынша
10 мысал
жазып келу**

